

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin (NEET) Yaşam Deneyimleri: Zorluklar Gereksinimler ve Beklentiler

*Menekşe Şahin**

*Gökhan Boduroğlu***

Öz

Bu çalışma, ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin (NEET) yaşam deneyimlerinde karşılaştıkları zorlukları, gereksinimlerini ve beklentilerini ele almaktadır. Çalışma, yaşları 15 ile 24 yaş arasında ve tamamı NEET statüsünde olan 17 gençle yapılan derinlemesine görüşmelere dayanarak, gençlerin deneyimlerini kendi anlatılarıyla yorumlamaktadır. Araştırma bulgularına göre NEET gençler; düşük ücretler, güvencesiz işler, uzun çalışma saatleri ve deneyim eksikliği gibi nedenlerle istihdamdan uzaklaşmaktadır. Gençlerin eğitimden uzaklaşmalarının temelinde ise ekonomik zorluklar ve eğitim sistemine olan güvensizlik gelmektedir. NEET gençler gelecek kaygısı, depresyon, huzursuzluk, özsaygıda azalma, sosyal çekilme ve sosyal izolasyon gibi ciddi psikososyal sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Günlük yaşamlarında sosyal hayattan izole olan NEET gençler, işsizlik ve umutsuzluk nedeniyle devlete olan güvenlerini kaybetmekte; istihdam politikalarının ve sosyal desteklerin yetersizliğinden şikayet etmektedir. Bu çalışmanın ampirik temelli kavramsal sonuçlarına dayanarak sosyal açıdan hassas olan NEET gençlere yönelik genel ve müdahaleci yaklaşımın aşılması ve kişiselleştirilmiş bir yaklaşımın benimsenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: NEET Gençlik, Genç İşsizliği, Gençlik Hizmetleri, Sosyal Dışlanma

* Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Çorum/Türkiye, meneksesahin@hitit.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9312-770X

** Öğr. Gör., Hitit Üniversitesi, Sungurlu MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Çorum/Türkiye, gokhanboduroglu@hitit.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6424-6478

Abstract

The current study examines the challenges, needs, and expectations young individuals classified as not in education, employment or training (NEET) face in their lives. The study interprets the experiences of these young people through their narratives based on in-depth interviews conducted with 17 young people aged 15 to 24, all of whom are in NEET status. According to the research findings, NEET young people distance themselves from employment for reasons such as low wages, insecure jobs, long working hours and lack of experience. The main reasons for their disengagement from education include economic difficulties and mistrust to the education system. NEET young people face serious psychosocial problems such as anxiety about the future, depression, anxiety, reduced self-esteem, social withdrawal and social isolation. Isolated from social life in their everyday lives NEET young people lose trust in the state due to unemployment and hopelessness and complain about the inadequacy of both employment policies and social support. Based on the empirical and conceptual findings of this study, it is considered important to overcome the general and interventionist approach towards socially vulnerable NEET young people and to pursue a personalised approach.

Keywords: NEET Young People, Youth Unemployment, Youth Services, Social Exclusion

Giriş

Ne eğitimde ne istihdamda olan (not in education, employment or training-NEET) gençler, gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkenin sosyal politika tartışmalarında önemli bir nüfus alt grubu olarak görülmektedir. Son birkaç on yıldır hem işgücü piyasasından hem de eğitim ve öğretim sisteminden kopmuş gençlerin sayısında endişe verici bir artış yaşanmıştır. Bu eğilim 2008 durgunluğunun başlangıcından önce başlamış ve büyümeye devam etmiştir. Eurostat 2023 verilerine göre, AB ülkelerinde 15-24 yaş aralığında yaklaşık 4.3 milyon NEET genç bulunmaktadır. Genç bir nüfusa sahip olan Türkiye’de ise 2.6 milyon genç NEET statüsündedir. Türkiye, AB ülkeleri arasında yüksek NEET oranlarına sahip bir ülkedir. Eurostat (2023) verilerine göre, 15-24 yaş arası NEET’lerin AB ülkeleri ortalaması %9,1’dir. Türkiye %22,5 ile AB ortalamasının iki buçuk katı ve tüm AB ülkeleri arasında en yüksek NEET oranına sahiptir. Bu durum hem ekonomik kalkınma hem de kişisel gelişim potansiyelinin kaybedilmesi anlamına geldiğinden önemli bir güncel toplumsal kaygıyı temsil etmektedir (Erdoğan ve ark., 2017, s. 9).

Türkiye işgücü piyasasında NEET gençlere yönelik ilgi nispeten daha yenidir. Türkiye’de gençlere yönelik tartışmaların ve politikaların daha çok işsizlik üzerinden ilerlemesi, gençlerin istihdam veya eğitimde olmama sorunlarına yönelmeyi ertelemiştir. NEET göstergeleri 2014 yılından itibaren temel işgücü göstergeleri arasında yer almaya başlamış ve 2021 yılında “Ulusal Genç İstihdam Stratejisi” planına dâhil edilmiştir. Türkiye’de NEET gençlerin sosyal ve ekonomik yaşama katılımı Ulusal İstihdam Stratejisi’nde doğrudan yer almamakla birlikte eğitim istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi kapsamında değerlendirilmektedir. Genç işsizlikle mücadele politikalarında, eğitimden istihdama geçişi kolaylaştırarak gençlerin işsiz olmasını önlemeye yönelik müdahalelere uzun süredir yer verilmektedir. Genç nüfusun eğitime ya da istihdama yönlendirilmesine

yönelik bu tür müdahaleler gençlerin potansiyel NEET olmasını önleme adına önemlidir ve uzun dönemde NEET sayısının azalmasında etkili olabilecek önlemler olarak değerlendirilebilir. Ancak NEET statüsü genç işsizlikten daha derin bir sorunu temsil etmekte; işsizlik, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi daha geniş sorunları içermektedir. NEET statüsü, gençlerin hem işgücü piyasasının hem de eğitim kurumlarının dışında olması sosyal dışlanma riskini artırırken yeniden istihdam edilme şanslarını da azaltmaktadır. Bu nedenle hem istihdam hem de eğitim dışında kalan ve sosyal dışlanma riski yüksek olan bu gençlerin NEET statüsünün arkasında yaşanan deneyimleri veya nedenleri anlamak önemlidir.

Bu çalışmada ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin durumları mevcut istatistiksel göstergelerin ötesinde; eğitimden ve istihdamdan kopma nedenleri, yaşadıkları sosyal sorun ve kırılganlıklar bağlamında ele alınmıştır. Çalışma NEET gençlerin sorun ve deneyimlerini derinlemesine anlama amacıyla yapıldığı için nitel araştırma yöntemi kullanılarak tamamlanmıştır. Çalışmanın katılımcıları 15-24 yaş aralığında NEET özelliklerine sahip 17 gençten oluşmaktadır. Çalışmanın ampirik temelli kavramsal sonuçlarının NEET etiketiyle ilişkilendirilen gençlerin statüsüne ilişkin niceliksel-istatistiksel çalışmalara, daha ileri sistematik vaka karşılaştırmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

NEET'in Kavramsal Çerçevesi

NEET kavramı, ilk kez 1988'de uygulamaya konulan ve esas olarak 18 yaşın altındaki gençleri işsizlik istatistiklerinden çıkaran yardım hakkı düzenlemeleri kapsamında 1990'ların sonlarında Birleşik Krallık'ta kullanılmıştır (Furlong, 2006, s. 59). 2000'li yılların başında itibaren hemen hemen tüm AB ülkelerinde daha geniş bir yaş aralığında (15-24) istihdam, eğitim veya yerleştirmede bulunmayan gençleri temsil etmek üzere kullanılmaya başlanmıştır (House of Lords, 2014). Kavram kısa sürede Japonya, Yeni Zelanda, Hong Kong ve Güney Kore gibi ülkelerde popülerlik kazanmaya başlamıştır (Eurofound, 2012, s. 20-22).

Gençlerin işgücü piyasasındaki durumunu, özellikle de hareketsizliklerini ve kırılganlıklarını daha iyi anlamak için yaygın olarak kullanılan NEET kavramı için uluslararası düzeyde ortak ve standart bir tanım bulunmamaktadır. NEET kategorisinin temel ölçütü eğitim sisteminin dışında bulunma ve istihdamda olmamadır. Yaş aralığı seçimi ise semptomatiktir. Örneğin, Birleşik Krallık ve Yeni Zelanda'da NEET kavramı 16-18 yaş grubunda bulunan zorunlu eğitimini tamamlamış gençleri tanımlamak için kullanılmaktadır (Coles ve ark., 2002, s.23). Japonya ve Güney Kore NEET statüsünü 15-34 yaş arasında evli olmayan, istihdamda ve eğitimde olmayanlar ve iş aramayanlar olarak genişletmiştir (Ykji, 2007; OECD, 2007). AB üye ülkeler de bu kavramı önceleri 15-24 yaş grubu için kullanmış olup zamanla 15-29 yaş grubuna genişletmiştir (Eurofonud, 2012, s.20). ILO, kavramı ne eğitimde ne de istihdamda olmayan 15-24 yaş arası gençlerin göstergesi olarak tanımlamaktadır (ILO, 2015). OECD ülkeleri, 15-29 yaş grubunda istihdamda, eğitimde veya mesleki bir kursta olmayan gençleri kapsayacak şekilde kullanmaktadır (Eurofound, 2012, s.19). Türkiye İstatistik Kurumuna göre NEET statüsü hâlihazırda bir işi olmayan, eğitime katılmayan veya öğrenci olmayan 15-24 yaş arası gençleri kapsamaktadır. Bu bağlamda kavram, eğitim fırsatlarına erişme imkânı bulamayan, işsiz ve/veya aktif olmayan "risk altındaki gençleri" içermektedir. Diğer bir ifade ile bu gençler eğitim, istihdam ve sosyal aktiviteler açısından dezavantajlı durumda olan ve daha fazla sosyal ve ekonomik destek sistemlerine ihtiyaç duyan bireyler olarak görülmektedir (Ak ve ark., 2021, s.2). NEET kavramı, genç işsizliğinden ve eğitime devam ettiği için işgücüne dâhil olmayan gençlerden daha geniş bir kapsama sahiptir (Polat, 2021, s.25). Kavram, iş bulma umudunu kaybettiği için işgücü piyasalarından ayrılan ve işsizlik oranlarına dâhil olmayan gücümüş genç işgücünü (Tamesberger ve Bacher, 2014, s.1239), engellilik veya ev işleri gibi bakım sorumluluğu nedeniyle ekonomik olarak aktif olmayan gençleri (ILO, 2013; Yates ve

Payne, 2006, s.330; Furlong, 2006, s.59) kapsamaktadır. NEET kavramı, gönüllü ya da gönülsüz olarak işgücü ve eğitim sisteminin dışına çıkmış gençleri dikkate aldığından işgücü piyasasına girme potansiyeli olan gençleri de görünür kılabilir (Yüksel Arabacı, 2020, s.105).

Genç işgücü piyasalarının değerlendirilmesinde ek bir gösterge olarak yararlı olmasına rağmen, NEET kavramı özellikle çeşitli deneyimleri olumsuz bir şemsiye terim altında toplaması nedeniyle sık sık eleştirilmiştir. Yates ve Payne (2006), NEET'in gençleri olmadıkları şeylerle tanımlayan sorunlu bir kavram olduğunu, çeşitli durumları ve zorlukları kavramsallaştırılmayan heterojen bir genç grubun olumsuz algılanan bir etiket altında sınıflandırıldığını ileri sürmektedir. Bynner'a (2013) göre NEET statüsü, umutsuz istihdam beklentileri ve başarısız geçişler yaşayan gençlerin gidişatlarının heterojenliğini bastıran aşırı derecede basitleştirilmiş bir kategorizasyondur. Colley ve Hodgkinson (2001) ise istihdam ve eğitime katılımsızlığın nedenlerini yalnızca bireylerde ve onların kişisel eksikliklerinde bulmayı eleştirmektedir. Benzer şekilde Spielhofer ve arkadaşlarına göre (2009) eğitim ve istihdam dışında kalan gençlerin NEET olarak gruplandırılması politik bir söylemde katılımsızlığı bireyselleştirmekte, sosyal ve ekonomik yapısal sorunların gözden kaçırılmasına neden olmaktadır. Ayrıca NEET grubun heterojenliği nedeniyle de kavram sıklıkla eleştirilmiştir (Furlong, 2006; Cuzzocrea, 2014; Holte, 2017; Sergi ve ark., 2018).

Tüm eleştiri ve eksikliklerine rağmen NEET kavramı, toplumsal eşitsizlik için bir referans noktası sağlamaktadır. Çoğu genç için eğitimin ve istihdamın dışında kalmak yalnızca yoksulluk riski anlamına gelmeyip uzun vadede sosyal dışlanma olasılığını da beraberinde getirmektedir (Simmons ve ark., 2014). NEET olmak genellikle yoksulluk, kronik işsizlik ve sosyal dışlanmanın yanı sıra suça karışma, uyuşturucu kullanımı ve anti-sosyal davranışlara katılma olasılığının artması gibi bir dizi sosyal sorunla ilişkilendirilmektedir (Rodwell ve ark., 2018; Yates ve Payne, 2006; Reiter ve Schlimbach, 2015). NEET'ler, işgücü piyasası ve eğitim gibi önemli sosyal kurumlardan kopmuş (Baggio ve ark., 2015, s. 239), henüz bir yol haritası oluşturamayan, aileye ve devlete bağımlı olarak yaşamak zorunda kalan (Dickens ve Marx, 2020, s. 65) ve bunun sonucunda ciddi istikrarsızlıklar yaşayan gençlerdir (Arnett, 2000, s. 470).

NEET gençler, daha yüksek sosyal dışlanma riski, daha düşük refah ve daha fazla zihinsel sağlık sorunları yaşama açısından yüksek riskli bir kategoriye temsil etmektedir (Felaco ve Parola, 2022; Dickens ve Marx, 2020; Bäckman ve Nilsson, 2016). Yapılan pek çok çalışmada NEET gençlerde okuyan ya da çalışan gençlere oranla anksiyete, stres, depresyon, panik, kaygı gibi zihinsel sağlık sorunlarının daha sık görüldüğü (Axelsson ve Ejlerstsson, 2002; Benjet ve ark., 2012; Gariépy ve ark., 2022) ve madde kullanım bağımlılığı eğilimlerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Mngoma ve Ayonrinde, 2023; Gutiérrez-García ve ark., 2018).

Uluslararası kuruluşlar tarafından işgücü piyasası analizlerinde öne çıkmaya başlayan NEET göstergelerinin işgücü politikaları ve ekonomik stratejiler üzerindeki etkisinin arttığı görülmektedir (Eurofound, 2012, s.18). TÜİK "ne eğitimde ne de istihdamda olan" olarak kullandığı kavramı, "işsiz ve işgücüne dahil olmayan genç nüfusta yer alıp aynı zamanda eğitime (örgün eğitim, yaygın eğitim, çıraklık eğitimi, kurs) devam etmeyen nüfus" olarak tanımlamaktadır. Ancak Türkiye işgücü piyasası göstergeleri arasında 2014 yılından itibaren kullanılmaya başlayan NEET kavramının ulusal literatürde farklı şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Örneğin Yüksel Arabacı (2020), Uysal ve Acar (2019) "ne eğitimde ne istihdamda olan gençler" ifadesini kullanırken NENİ kısaltmasını tercih etmiştir. Tatar ve Öztürk (2024), Çizel ve arkadaşları (2023) ile Tolgay ve Çakır (2022) ise "ne eğitimde ne istihdamda olan gençler" ifadesini NEET kısaltmasıyla kullanmayı uygun görmüşlerdir. Lüküslü ve Çelik (2021)

kavramı, “istihdam, eğitim veya öğretimde olmayan gençler” (NEET) olarak kullanmıştır. Kılıç (2014), Özen Atabey (2019), Şahin, Kocakaya ve Akgül (2021b) ve Polat (2021) “ne eğitimde, ne istihdamda ne de yetiştirmede” olarak çevirdiği kavramı “NEİY” olarak kısaltmaktadır. Ulusal Genç İstihdam Stratejisi Belgesi’nde (UGİS, 2021-2023) ise NEET kavramı “ne eğitimde ne istihdamda olan gençler” olarak kullanılmaktadır.

Yöntem

NEET statüsünü etkileyen faktörlerin çeşitliliği ve bu grubun hetererojenliği dikkate alındığında NEET gençlerin istihdam ve eğitimden kopma nedenlerini, yaşadıkları sosyal kırılanlıklarını ve psiko-sosyal durumlarını analiz etmek bu gençlere uygulanacak müdahalelerin uygunluğu ve etkinliği açısından oldukça önemlidir. NEET gençlerin mevcut durumlarını derinlemesine ve nedenleriyle birlikte analiz eden çalışmaların ulusal literatürde sınırlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle mevcut çalışma “NEET gençlerin eğitim ve istihdamdan uzaklaşma nedenleri ve yaşadıkları sorunlar nelerdir? sorusundan hareketle NEET olmanın nedenlerini ve zorluklarını tespit etmeye çalışarak, bu gençlerin istihdama aktif bir şekilde katılımlarını ve topluma daha iyi entegre olmalarını sağlayacak müdahale önlemlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaca uygun olarak çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Niteliksel araştırmanın NEET statüsü etiketin ardındaki yaşanmış deneyim çeşitliliğini tasvir etmek için özellikle uygun bir yaklaşım olduğu düşünülmektedir.

NEET gençliğinin kişisel deneyimlerini, karşılaştıkları zorlukları ve sosyal kırılanlıklarını analiz etmek amacıyla uzman görüşü alınarak veri toplama aşamasında kullanılmak üzere 8 (sekiz) sorudan oluşan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırma veri toplama süreci için Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu’ndan gerekli etik izin (05.04.2024 tarih ve 2024-122 sayılı) alınmıştır. Araştırma sürecinde katılımcıların uygun olduğu tarih ve saatlerde uygun bir görüşme ortamı sağlanmıştır. Veri toplama ve analizinde veri koruma politikasına uygun olarak, araştırmaya katılımın gönüllü olduğu, anonimlik ve gizliliğin sağlanacağı katılımcı gençlere gönüllü onam formu ile yazılı ve sözlü olarak bildirilmiştir. Elde edilen veriler MAXQDA programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada kartopu örnekleme yoluyla Çorum ilinde ikamet eden, tamamı NEET statüsünde 17 genç ile derinlemesine yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcıların 9’u kadın 8 erkek NEET gençlerden oluşmuştur. Katılımcı NEET gençlerden 6’sı lise, 4’ü önlisans, 3’ü lisans mezunu iken 4’ü eğitimini yarıda bırakmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılım Sağlayan NEET Gençlere Yönelik Tanımlayıcı Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu
Katılımcı 1	Erkek	19	Önlisans Terk
Katılımcı 2	Kadın	17	Lise Terk
Katılımcı 3	Kadın	24	Lisans Mezunu
Katılımcı 4	Erkek	22	Önlisans Mezunu
Katılımcı 5	Erkek	19	Lise Mezunu
Katılımcı 6	Erkek	18	Lise Mezunu
Katılımcı 7	Kadın	24	Lisans Mezunu
Katılımcı 8	Erkek	21	Lise Terk

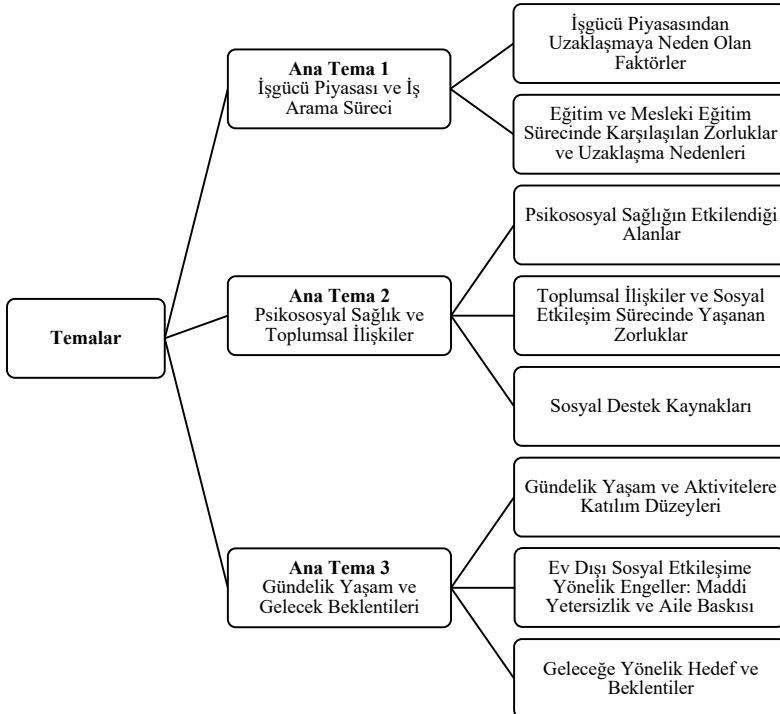
Katılımcı 9	Erkek	24	Lisans Mezunu
Katılımcı 10	Kadın	23	Önlisans Mezunu
Katılımcı 11	Kadın	21	Lise Mezunu
Katılımcı 12	Kadın	21	Önlisans Mezunu
Katılımcı 13	Kadın	22	Önlisans Terk
Katılımcı 14	Kadın	21	Önlisans Mezunu
Katılımcı 15	Erkek	23	Lise Terk
Katılımcı 16	Erkek	24	Lise Mezunu
Katılımcı 17	Kadın	23	Lise Mezunu

Görüşmelerden elde edilen veriler araştırmacılar tarafından MAXQDA programında tematik analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında analiz edilen araştırma verilerinde görüşülen kişilerin isimleri ve bahsettiği tüm isimler (örneğin; kişilerin, okulların, şirketlerin) gizli tutularak kodlanmıştır. Görüşmelerden elde edilen ifadelerde katılımcı kodları (1-17), cinsiyetleri ve katılımcıların yaşları parantez içerisinde belirtilmiştir.

Bulgular

Araştırma kapsamında toplanan nitel görüşme verilerinden elde edilen bulgular “İşgücü Piyasası ve İş Arama Süreci”, “Psikososyal Sağlık ve Toplumsal İlişkiler”, “Gündelik Yaşam ve Gelecek Beklentileri” olmak üzere 3 (üç) ana tema altında ele alınmıştır.

Şekil 1. Araştırmanın Ana Temaları

Ana Tema 1. İşgücü Piyasası ve İş Arama Süreci

İşgücü Piyasası ve İş Arama Süreci ana teması altında: “İşgücü Piyasasından Uzaklaşmaya Neden Olan Faktörler” ve “Eğitim ve Mesleki Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar ve Uzaklaşma Nedenleri” olmak üzere iki alt tema bulunmaktadır.

İşgücü Piyasasından Uzaklaşmaya Neden Olan Faktörler

Araştırmamıza katılan NEET gençlerin büyük bir kısmı iş bulma konusunda önemli engellerle karşılaştığından bahsetmiştir. Bunlar arasında özellikle genç işgücüne olan talebin düşük olmasının, mevcut işlerin çoğunun düşük nitelikli işler olması ve birçok eğitim programının/bölümünün istihdam fırsatı sunmamasının motivasyon kırıcı etkileri yer almaktadır.

Görüşmeye katılan genç bireylerin özellikle üniversite mezunu olanların iş arama süreçlerinde karşılaştıkları deneyimsizlik sorunu sıklıkla dile getirilmiştir. İş başvurularında işverenlerin genellikle deneyimli adayları tercih etmeleri, yeni mezunlar için iş bulmayı daha da zorlaştırmaktadır. Sınırlı istihdam koşullarında eğitimden istihdama geçişteki deneyim eksikliği gençlerin iş arama motivasyonları üzerinde olumsuz etki yaratmakta, olumsuz iş arama deneyimleri onları umutsuzluğa sürüklemekte ve aktif olarak iş aramayı bırakmalarına neden olmaktadır. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

İşsizlik sorununu derinden hissediyorum. Öncelikle ben üniversite mezunuyum. KPSS'ye hazırlanma sürecim oldu. Denedim, yetersiz kaldı. Özel sektöre yöneldim ama büyük ölçüde tecrübe arıyorlardı. Birkaç iş görüşmesine de gitmişliğim var. Onlar da olumsuz olunca tecrübe vs. isteyince deyinca moralim bozuldu, özgüvenim kayboldu, strese girdim ve çaresiz hissettim. Ben de iş aramayı da bıraktım. Artık iş aramıyorum (Katılımcı 11, Kadın, Yaş 21).

İş görüşmesine de birkaç kez gitmişliğim var. Onlar da olumsuz olunca işverenlerin deneyimli, tecrübe istekleri olunca moralim bozuldu. Sonrasında hiç iş aramak içimden gelmiyor, iş arama motivasyonumu kaybettim (Katılımcı 13, Kadın, Yaş 22).

Genelde tecrübeli eleman arıyorlar. Ben mesela üniversiteyi bitirdim. Diyor ki tecrübeli lazım ama peki ben üniversiteyi daha yeni bitirmişim, bir işe gireceğim ki sen beni alacaksın ben senle çalışırsam tecrübe edinebilirim. Maalesef günümüzde Türkiye şartlarında en sıkıcı durumlardan birisi. Herkes tecrübeli eleman istiyor. Peki ben senin yanına gelmeden sen benim önümü, yolumu açmadan ben nasıl tecrübe sahibi olabilir? (Katılımcı 4, Erkek, Yaş 22).

İş arama sürecindeki deneyimlerinden bahseden NEET gençler düşük ücretler, uzun çalışma saatleri, güvencesiz ve geçici çalışma koşulları, kötü örgütsel iletişim ve genç işgücünün değersiz görülmesi gibi sorunlardan bahsetmiştir. Araştırmaya katılan katılımcılardan daha önce iş deneyimi olan gençler, yeni işe başlayan gençlere çoğu zaman asgari ücretin dahi altında ücretlerin teklif edildiği, çalışma sürelerinin oldukça uzun olduğu ve iş tanımının belirsizliği gibi faktörleri istihdam için önemli bir sorun olarak görmektedir. Bu sorunlar, araştırmaya katılan gençlerin erişebildiği işin kalitesinin onların iş bulma ve sürdürme becerilerini önemli ölçüde etkilediğini de göstermektedir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

İş arama sürecinde firmalara gidip görüşmek, firmaların, oradaki insanların işe alım. Yani sonuçta karşınızdaki insan iş görüşmesi yaparken dahi her alanda bu şekilde ama sanki siz insan değil misiniz de oraya mecbur musunuz gibi davranmaları çok zoruma gidiyordu. İşverenler insanın sahibi gibi hissettiriyor (Katılımcı 17, Kadın, Yaş 23).

En azından Türkiye standartlarına koyulan yasalara uygun, çalışma saatleri, mesai saatleri olan bir iş olsun istedim. Ama son girdiğim işte sürekli bağırın, sanki sahibin gibi davranan iş yeri sahipleri ile çalışmak istemiyorum (Katılımcı 11, Kadın, Yaş 24).

Çalışma süresi çok uzun olmamalı bir de görev tanımım belli olmalı, iş sahipleri her işi yaptırarak istiyorlar sekreter olarak giriyorsun çayı temizliği her şeyi sana yaptırıyorlar. Sorumlulukları belli olsun ne işi yapacağım belli olsun. Böyle iş bulmadığım için şu aralar bakmıyorum artık (Katılımcı 6, Erkek, Yaş 18).

Katılımcıların çoğu mevcut piyasa koşullarındaki düşük ücretler ve uzun çalışma saatleri, geçici ve güvencesiz işler, yüksek genç işsizliği gibi yapısal engellerden dolayı gelecekte düzgün, güvenli bir iş bulmanın pek olası olmadığını düşünmektedir. Katılımcıların çoğu daha önce iş bulmaya yönelik sık sık çabaladıklarını, bu çabalarının çoğunun başarısız olduğunu, aldıkları eğitimlerin etkisiz olduğu bir ortamda yüksek ücretli ve düzgün çalışma koşulları olan bir iş bulabilme konusunda umutsuzluğa düşmüş ve artık iş aramadıklarını ifade etmiştir. Bazı katılımcılar ise bu süreçte yaşadıkları olumsuz deneyimler nedeniyle özgüven kaybı yaşadıklarını ve iş aramaktan yoruldıkları için iş aramadıklarını ifade etmiştir. Araştırmamıza katılan katılımcıların yaşadığı olumsuz iş deneyimleri ve iş aramalarına rağmen uzun süre iş bulamamaları onların umutsuzluğu ve motivasyonsuzluğu göstermektedir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Uzaklaşmamdaki sebep iş bulamamak birçok özel sektöre başvurduğum fakat hiçbirinden olumlu dönüt alamadım.

Çok başvuru yaptım olumsuz olduğu için bende vazgeçtim artık (Katılımcı 10, Kadın, Yaş 23).

Çoğu firma asgari ücretin altını teklif ediyor. Çalışma saatini çok uzun tutuyorlar. Birçok sorun. Genç ve deneyimsiz olduğunuzdan üstten bir bakış, iğneleyici konuşmalar, böyle bir işte çalışmaktansa evde boş boş otururum. İş aramıyorum artık zaten aldığım üç kuruşu da yol, yemek, kıyafet vs. derken harcayacağım (Katılımcı 17, Kadın, Yaş 23).

Çalışmaktan beni uzaklaştıran faktörler çalışma saatlerinin çok ağır olması ve şartların yetersiz olması o kadar az ücretler teklif ediliyor ki. Çalışmanın maddi olarak sana getirisi olmuyor. Ayrıca iş ararken de farklı birçok iş yerine başvurduğum ancak hepsinde çalışma saatleri koşulları çok ağır karşılığında sundukları ücret çok az. Maalesef kabul edeceğim şartlarda bir iş bulamadım. Bulabileceğimi de düşünmüyorum sanki (Katılımcı 8, Erkek, Yaş 21).

Eğitim ve Mesleki Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar ve Uzaklaşma Nedenleri

Araştırmaya katılan NEET gençler için ailenin ekonomik durumunun eğitim ve kariyer planlarını etkileyebilen önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Katılımcıların bazıları, ailelerinin yetersiz ekonomik durumu nedeniyle eğitimlerine devam etmekte zorlandıklarını ve bazı durumlarda ailelerine destek olmak için eğitime devam edemediklerini ifade etmiştir. Bazı gençler için yükseköğrenime devam etmeme nedeni ailenin maddi yetersizliği olarak görülse de özellikle ebeveynlerini kaybetmiş olan NEET gençler ailelerine finansal olarak destek olmak veya eğitim maliyeti oluşturmamak için eğitimlerine ara vermek zorunda kaldıklarını ifade etmiştir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Üniversiteye girmedim yani biraz çalışmıştım ama girmedim. Sonra aslında çalışmak da olmadı. Çünkü ablam üniversitede okuyordu, ailemin ikimizi birden okutması zordu. O yüzden eğitime devam edemedim, üniversiteye gitmedim (Katılımcı 5, Erkek, Yaş 19).

2016 yılında babamı kaybettim o yüzden eğitim hayatından uzaklaşmak zorunda kaldım. Babamı kaybettikten sonra evin en büyük çocuğu olduğum için birçok sorumluluğu üstlenmek zorunda kaldığım için eğitim hayatına tekrar atılma şansım olmadı (Katılımcı 15, Erkek, Yaş 23).

Babamı kaybettikten sonra ekonomik sebeplerden dolayı eğitim hayatından uzaklaştım. O zamanlar sıkıntılı bir dönemdi olduğu için ondan kaynaklı olarak uzaklaştım (Katılımcı 16, Erkek, Yaş 24).

Araştırmaya katılım sağlayan bazı NEET gençler, üniversite mezunu olmanın kendilerine bir fayda sağlayacağına inanmadıklarını düşündükleri için yükseköğrenimi bıraktıklarını ifade etmiştir. Artan yükseköğrenim oranlarına rağmen gençler arasındaki yüksek işsizlik oranları gençler için üniversite diplomasının getirisinin azaldığını düşünmelerini neden olabilmektedir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Okulu bırakmak sıkıntı yaratıyor. Mezun olduğumuz yerde çok büyük beklentiler vardı. Ama bölümümün bana katacağı bir şey olmadığından bıraktım (Katılımcı 1, Erkek, Yaş 19).

Ailem sen oku biz sana bakarız, maddi manevi arkandayız dedi ama ben istemedim. Üniversite okursam ne iş yarayacak artık okumak çözüm değil (Katılımcı 11, Kadın, Yaş 21).

Araştırma kapsamındaki NEET gençler arasında eğitim ve öğretimi zamanından önce bırakmasının nedenleri olarak öğrenme güçlükleri, eğitim sisteminin veya süresinin şekli, ekonomik durum gibi faktörler bildirilmiştir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Okula devam edemedim. İki yıl üst üste sınıfta kaldım, bu yüzden okulu bıraktım (Katılımcı 2, Kadın, Yaş 17).

Üniversite sınavından puanım düşük olduğu için devam etmedim (Katılımcı 6, Erkek, Yaş 18).

İlk başta devam etmeyi okula devam etmeyi düşündüm ama başarılı olamıyorum bir an önce iş bulayım diye okulu bıraktım, devam etmek istemedim (Katılımcı 13, Kadın, Yaş 22).

Ana Tema 2: Psikososyal Sağlık ve Toplumsal İlişkiler

Psikososyal Sağlık ve Toplumsal İlişkiler ana teması altında: “Psikososyal Sağlığın Etkilendiği Alanlar”, “Toplumsal İlişkiler ve Sosyal Etkileşim Sürecinde Yaşanan Zorluklar” ve “Sosyal Destek Kaynakları” olmak üzere üç alt tema bulunmaktadır.

Psikososyal Sağlığın Etkilendiği Alanlar

Araştırmaya katılan NEET gençler, eğitimde ve istihdamda olmamaları nedeniyle sıklıkla gelecek hakkında belirsizlik endişesi, kendilerini geçindirememek ve başkalarına yük olmak gibi maddi kaygılar, huzursuzluk, yetersizlik, mutsuzluk, depresyon ve duygusal boşluk hisler yaşadıklarını ifade etmiştir. Bu ifadeler, NEET statüsünün gençlerin psikolojik refahları üzerinde önemli bir etkisi olabileceğini göstermektedir. Uzun süre istihdam veya eğitim gibi sosyal kurumlardan uzak kalmanın yarattığı psiko-sosyal sorunlar NEET gençlerin kendi mutluluk ve yaşam doyumlarını olumsuz olarak yorumlamalarına neden olmaktadır. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Bu süreçte çoğunlukla kendimi işe yaramaz hissettiğimi söyleyebilirim. Kimseye faydası olmayan anlamsız bir varlık gibi diyelim. Tabi bu duygu uzun sürdüğünde sizi çok etkiliyor. Bir süre kendimi tamamen kapattım. Çok kötü bir duygu nasıl söylesem yalnızlaşma, umutsuzluk, çaresizlik, isyan hepsi bir arada. Bu durumu çok çevreme yansıtmak istemedim içimde yaşamak istedim, belki bu yüzden daha depresif yaşamış olabilirim. Artık her konuda kendimi yetersiz buluyorum (Katılımcı 7, Kadın, Yaş 24).

Hem psikolojik olarak hem ekonomik özgürlük olarak kendimi yetersiz hissediyorum. Bu durum kendime olan güvenimi inancımı sarıyor, kendini işe yaramaz hissediyorum. Bu yüzden de hiç mutlu değilim, kaygılıyım, endişeliyim ve en kötüsü umutlu değilim yıprandığımı düşünüyorum (Katılımcı 10, Kadın, Yaş 23).

Sosyal sağlığım açısından biraz zorlandığım zamanlar oldu. Özellikle psikoloji zamanlarını biraz yaşamaz oldu bu süreçlerde. Parasızlık, daha çok sevdiğim bir şey yemek, elde edememek, bu tarz ihtiyaçlarımı karşılamakta zorlandım. Bu süreçte işe kapanma, yalnız hissetme, depresyon gibi psikolojik olarak olumsuz dönemler yaşadım (Katılımcı 16, Erkek, Yaş 24).

Toplumsal İlişkiler ve Sosyal Etkileşim Sürecinde Yaşanan Zorluklar

Paylaşılan NEET deneyimleri, istihdam ve eğitim dışında olmanın yarattığı ekonomik ve psikolojik sorunların daha az sosyal etkileşime yol açabileceğini göstermektedir. Araştırmaya katılan NEET gençlerin ifadelerinde, ekonomik olarak aile ve arkadaşlarına bağımlı olmaları nedeniyle sosyal ilişkilerinde mahcubiyet hissettikleri, utanç ve değersizlik duygusu ve sosyal çekilme yaşadıkları baskın bir şekilde görülmektedir. NEET süreci, katılımcıların sosyal hayatlarını ve sosyal etkileşimlerini kısıtlarken aile ve toplum baskısı NEET deneyimini daha da zorlaştırmaktadır. Bazı NEET gençlerin ifadeleri, yaşadıkları ekonomik ve sosyal zorlukların psikolojilerini ve sosyal refahlarını önemli derecede etkilediğini göstermektedir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

En basitinden şimdi üniversite okurken illaki babamızdan sıkıştığım zaman para isteyebiliyordum. Baban diyor ki o zaman git çalış hadi sen artık büyüdüün bir birey oldun artık ben sana nereye kadar bakacağım diyor. Bir yerde de senin de artık bir sorumluluk sahibi olman gerektiğini söylüyor. En basitinden arkadaşlarımla bir yere oturuyorsun, ne bileyim bir kafe farklı bir yere oturuyorsun. Sen çalışmıyorsun, para yok, arkadaşlarım çalışıyor, parası var.

Hep onlara bağımlı olmuyor, mahcup oluyor insan eziliyor ister istemez. Bunu söylemeseler de hissediyorsun yüz ifadelerinden, davranışlarından, kültür ve toplum zorbalığı var (Katılımcı 4, Erkek, Yaş 22).

Aileme çok yansıtmadım karamsarlığımı ama arkadaşlarıma yansıttım. Dışarı çıkmak istiyordum, arkadaşlarımla bir şeyler yapmak istiyordum ama çok da çıkmıyordum. Arkadaşlarla vakit geçirmek sosyalleştirir ama dışarı çıkmayınca sosyalleşemiyorsun. Kendi kabuğuna çekildiğin zaman ilişkilerinde bozuluyor ister istemez (Katılımcı 5, Erkek, Yaş 19).

Ben öyle tek başımayım, arkadaşım yok, ev dışında bir şey yapmıyorum, sosyal hayatım pek fazla yok. Çok çevremle etkileşime girmiyorum (Katılımcı 13, Kadın, Yaş 22).

Etrafımdaki kişilerin baskısından dolayı evleneyim iş derdim kalmasın diye düşündüm. Çünkü artık aile ve çevre baskısını kaldıramaz oldum. Özellikle akrabalarım hepsi artık evli evlenmem istiyor, evliliği çözüm yolu buluyorlar (Katılımcı 3, Kadın, Yaş 24).

Aile ve sosyal çevrelerin istihdam ve eğitim dışında olma durumları ile ilgili olumsuz tutumları gençlerin özsaygısını zedeleyebilmektedir. Özellikle mevcut durumları nedeniyle aile desteği göremeyen NEET gençlerin yaşadıkları damgalama, gençlerin psikolojik refahını olumsuz etkilemektedir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

En basitinden aileniz oğlum bir işe gir çalış diye her gün söylüyorlar, bu baskılar insanı yıpratıyor, işten de hayattan uzaklaştırıyor. Arkadaşlarınızdan bile uzaklaşıyorsunuz, çünkü paranız yok insan psikolojik olarak bir yerden sonra kendisine bile baskısı oluyor (Katılımcı 4, Erkek, Yaş 22).

Okulu bıraktığım için babam bu durumu sürekli eleştirip, yüzüme vuruyor. Çevremde olumsuz yaklaşım sergileyen pek kimse yok, daha çok annem babam olumsuz eleştiriyor. Babam her gün okumadın işte diye başlayan cümleler kurar, okumadığım için çalışmama da izin vermiyor (Katılımcı 2, Kadın, Yaş 17).

Katılımcılar, toplumun ve çevrenin iş bulma veya atanma gibi konularda yaptığı baskıların ne kadar yıkıcı ve yıpratıcı olduğunu vurgulamaktadır. Toplumun ve akrabaların sürekli sorgulamalarının ve yargılamalarının kişilerin özsaygısını ve motivasyonunu olumsuz yönde etkilediği ve psikolojik olarak yıpratıcı belirtmektedir. Bu durumlar karşısında bazı katılımcılar kendilerini suçlu veya yetersiz hissettiklerini ve bu durum nedeniyle psikolojik olarak zorlayıcı bir deneyim yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Toplum aslında insanı karamsarlığa itiyor. Yani iş bulamadın mı şeklinde baskı yapıyorlar, insanları yanlış şeye de sürüklüyorlar seni sevmediğin işlere sürüklüyorlar. Yani ailem değil de bunu çevremdeki arkadaşlarım veya akrabalarımız daha bir iş yapmayacak mısın, daha bir işe başlamayacak mısın? diye soruyorlar. Böyle olunca ben de sırf artık toplumun baskısından uzaklaşmak yanlış şeyler yapıyoruz. Toplum baskısıyla yanlış şeyi seçiyoruz (Katılımcı, Erkek, Yaş 19).

Çevremdeki bazı insanlar yargılama lüksünde bulunuyorlar mesela atanamadın mı ne zaman atacaksın, işe girmedin mi vs. tarzında bir yargılama içerisine giriyorlar ve bu beni çok rahatsız ediyor böyle diyenlerin bazen boğazlarını sıkamak istiyorum. Toplum sizi yargılıyor suçluyor ezmeye çalışıyor (Katılımcı 8, Erkek, Yaş 21).

Akraba ve eş dost baskısı var. Bazen acıyorlar bazen küçümsüyorlar, bunları konuşmalarından yüzlerinden anlayabiliyorum. Çalışmıyorsan evlen madem, senden başka bir şey olmaz der gibi bir yaklaşımı var. Bazen ben bile evleneyim kurtulayım bile düşünmedim değil. Etrafımdakiler sürekli bari evlen çoluk çocuğa kavuş diyorlar. Bu bakış açısı sorgulamalar, baskılar beni çok zorluyor. Kendimi kötü hissediyorum, umudumu kırıyorlar. Hiçbirini görmek istemiyorum (Katılımcı 11, Kadın, Yaş 21).

Araştırmaya katılan kadın NEET'ler için aile ve çevresi tarafından sıklıkla "evlenme" baskısı yapılmaktadır. Evlilik, kadınlar için sosyal ve ekonomik güvenliğin yolu olarak görülmektedir. Bazı kadın katılımcılar, kendilerini aileleri ve çevrelerinin evlilik ve aile kurma beklentileriyle kişisel tercihler arasında sıkışmış hissettiklerini ifade etmiştir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Ailemizde olduğu gibi akrabalarında illaki insan ister istemez gözüne batıyor. Akrabalarım sürekli nasıl olacak sen evlenemezsin de iş yok evlilik yok nasıl olacak şeklinde sürekli eleştiriyor, baskı yapıyor, küçümsüyorlar. Hep aileye bağımlı yaşamak olmuyor. Akrabalarımın gazına gelen annem babam da çalışmayacaksan askere git gel bari sonra evlen diyerek baskı yapıyor (Katılımcı 4, Erkek, Yaş 22).

Akraba ve komşular, genelde kız olduğum için evlenmem konusunda baskı yapıyorlar (Katılımcı 12, Kadın, Yaş 21).

Akrabalarım artık evlen, okul yok iş yok ne bekliyorsun, bari evliliği erteleme diyorlar (Katılımcı 3, Kadın, Yaş 24).

Sosyal Destek Kaynakları

Araştırmaya katılan NEET gençler, işgücü piyasası ve eğitim gibi önemli sosyal kurumlardan kopmuş, henüz bir yol haritası oluşturamamış yaşam yapısı kuramamış ve aileye bağımlı olarak yaşamaktadır. Katılımcı gençlerin birçoğu, NEET sürecinde ailelerinin maddi ve manevi destek olmaya çalıştıklarını ancak bu desteğin bir yaşam sürebilecek veya ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmadığını ifade etmiştir. Türk aile yapısındaki güçlü aile bağları NEET gençler için değerli bir güven kaynağı konumundadır. NEET statüsündeki gençlerin aile desteği psikolojik iyi oluşlarını olumlu yönde etkilemektedir. Ancak aynı zamanda gençlerin ailelerine karşı kendilerini sorumlu hissettikleri, onlara yük olduklarını düşündükleri için de kendilerini kötü hissettikleri görülmektedir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Babam ve annem, ablam, iki tane ablam var zaten ailemden çok fazla destek gördüm görüyorum. Yani hem maddi hem manevi. Her iki desteği de gördüm ailemden en çok yine babam yani sonuçta bir baba olarak annem çalışmıyordu. O yüzden maddi desteği babamdan, manevi desteği annemden ve kız kardeşlerimden gördüm (Katılımcı 5, Erkek, Yaş 19).

Ailemin maddi ve manevi desteği olmasaydı bu süreci daha kötü bir şekilde geçirebilirdim, ailem maddi ve manevi açıdan her zaman en büyük destekçim (Katılımcı 7, Kadın, Yaş 24).

Sağ olsun ailem zaten çok büyük destekçim. Benim maddi açıdan da manevi açıdan da. onların bu desteği olmasa bu kadar dayanamazdım. Bütün giderlerinizi ailem karşılıyor. Birkaç arkadaşım var onlar da manevi destek oluyor (Katılımcı 11, Kadın, Yaş 21).

NEET gençler için aile dışındaki diğer sosyal destek kaynağı olarak arkadaşlar görülmektedir. Katılımcılar, eğitim ve istihdam dışında oldukları bu süreçte ailelerinin dışında özellikle arkadaşlarının kendilerine maddi ve manevi destek olduklarını ifade etmiştir. Katılımcı bazı NEET gençler maddi yetersizlik yaşadıklarında arkadaşlarından destek gördüklerini, özellikle sosyalleşme ortamlarında masrafların arkadaşlarınca karşılandığını dile getirmişlerdir. Bu gençler arkadaşlar tarafından sağlanan sosyal desteğin kendilerini iyi hissettirdiğini ifade etmiştir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Kesinlikle arkadaşlarımın bana çok maddi manevi desteği olmuştur. En basiti normal bir yere oturduğumuzda paramın olmadığını bildikleri için hesapları onlar öder, ailem de maddi olarak destekte sağlıyorlardı. Belli bir süre sonra kimseden bir şey istemedim gücüm gidiyordu. Hayatta kimseye kambur olmak istemiyorum (Katılımcı 4, Erkek, Yaş 22).

Arkadaşlarım maddi özellikle de manevi olarak her zaman benim yanımda oldular sürekli destek verdi. Hiçbir zaman bana olumsuz hiçbir yaklaşımda bulunmadılar, halen de destek oluyorlar. Hatta bu kadar olumlu yaklaşımları beni hem memnun ediyor hem üzüyor. Çoğu zaman onlara layık olamadım bunları hak etmiyorum diye düşünüyorum (Katılımcı 8, Erkek, Yaş 21).

Ana Tema 3: Gündelik Yaşam, Aktivite Katılımı ve Gelecek Beklentileri

Gündelik Yaşam, Aktivite Katılımı ve Gelecek Beklentileri ana teması altında: “Gündelik Yaşam ve Aktiviteler Katılım Düzeyleri”, “Ev Dışı Sosyal Etkileşime Yönelik Engeller: Maddi Yetersizlik ve Aile Baskısı” ve “Geleceğe Yönelik Hedef ve Beklentiler” olmak üzere üç alt tema bulunmaktadır.

Gündelik Yaşam ve Aktivitelere Katılım Düzeyleri

Araştırma kapsamındaki NEET gençler, özellikle gündelik yaşamlarında çeşitli nedenlere bağlı olarak sosyal hayattan uzaklaşmalarını dile getirmiştir. İşsizlik, ekonomik yetersizlik, ev içindeki sorumluluklar ve zaman zaman yaşanan içsel (ruhsal) sorunlar NEET gençlerin ev dışında sosyal etkileşime girmelerini ve toplumla bağlantı kurmalarını güçleştirmekte, günlük sosyal bağlantılarını zayıflatmaktadır. Bu gençler, bazen kendi aile üyeleri de dâhil olmak üzere diğer insanlarla pek fazla sosyal etkileşime girmeme ve evlerinden dışarı çıkmama, uyku problemi, isteksizlik ve halsizlik gibi bazı durumlar yaşadıklarını ifade etmiştir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Ev dışında çok zaman geçirmiyorum aslında. Sosyalleşmeyi de ev de yani online olarak gerçekleştiriyorum diyebilirim. Zamanının büyük çoğunluğu internette geçiyor, Dışarıda pek sosyal ortamım yok aslında çok fazla arkadaşım olduğunu söyleyemem. Bir de ekonomik koşullar var, dışarıda sosyalleşme için gerekli olan ekonomik durumum yok bu nedenle evde ve teknolojikle sosyalleşmeye çalışıyorum diyebilirim (Katılımcı 7, Kadın, Yaş 24).

Ev dışında pek fazla zaman geçiremiyorum. Aile bireylerim çalıştığı evdeki bütün sorumluluklar, temizlik, kardeşime bakmak, yemek gibi vs. şeylerin hepsini bir arada yürütmek çok zor, hal böyle olunca da sosyal hayata zamanım hiç kalmıyor ve artık dışarı bile çıkasım da gelmiyor. Evde olmaya o kadar alışıyorsunuz ki dışarı çıkmak istemiyorsunuz, gündelik yaşantım çok sıradan anlayacağımız (Katılımcı 10, Kadın, Yaş 23).

Genellikle evde vakit geçiriyorum aslında ev dışına çok çıktığımı söyleyemem. İstemsiz bir şekilde dışarıya bazı dönemlerde kendimi kapatıyorum. Kimseyle görüşmek istemiyorum bazı dönemlerde, hatta bazen telefonda bile günlerce kimseyle konuşmuyorum. Evde ailemle de konuşmuyorum oturup sohbet edemiyorum. Dışarıdan hiçbir şey yokmuş gibi görünüyor ama akşam olunca kafama tüm olumsuzluklar üşüşüyor. Akşamları bu nedenle düzenli uyuyamıyorum. Evde bir fanusundayım (Katılımcı 12, Kadın, Yaş 21).

Ev Dışı Sosyal Etkileşime Yönelik Engeller: Maddi Yetersizlik ve Aile Baskısı

Özellikle gençler için arkadaşlarıyla dışarda vakit geçirme önemli bir sosyalleşme aracıdır. Araştırmaya katılan çoğu NEET genç için arkadaşlarıyla zaman geçirme konusunda dışarıda gerçekleştirilecek sosyal aktiviteler için gerekli olan maddi imkânın olmaması önemli bir engel olarak ifade edilmiştir. Bazı gençler için ise aile denetimi veya baskısı sosyal aktivitelerini ve sosyal etkileşimlerini sınırlandırmaktadır. Katılımcı bazı NEET gençlerin “evlerine çekilme, eve kapanma, inzivaya çekilme veya kendi kendini tecrit etme” şeklinde ifade ettikleri deneyimlerin bu gençlerin sosyal geri çekilme ve sosyal izolasyonla karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

Evde oturmak vakit kaybı bence ömrünüzden gençliğinizden boş boş gidiyor. Dışarıda zaman geçirmeme ailem daha doğrusu babam izin vermiyor, çok nadir annem izin verdiğinde arkadaşlarımla görüşüyorum dışarda, mutlu muyum yok değilim (Katılımcı 2, Kadın, Yaş 17).

Her gün eve kapalı kalıyoruz, çalışmadığımız sürece eğitim de almıyoruz. Harcayacak paramız yok. Ben çoğu zaman dışarı bile çıkmadım (Katılımcı 17, Kadın, Yaş 23).

Bir yerde kendini kısıtlaman gerekiyor bu durumlarda maalesef ki ben de o kısıtlama sürecine girdim. Evet. kendimi eve kapattım. çok dışarı çıkmak istemiyorum (Katılımcı 4, Erkek, Yaş 22).

Geleceğe Yönelik Hedef ve Beklentiler

Araştırmaya katılım sağlayan NEET gençler, işsizlikle mücadele eden gençlerin yaşadığı zorluklara dikkat çekmektedir. Araştırma kapsamındaki NEET gençlerle yapılan görüşmelerde gençlerin çalışmama isteği görülmemekte aksine hepsinin çalışmak istemesine rağmen uygun bir iş bulma konusundaki inançsızlığı dikkat çekmektedir. Katılımcı bazı gençlerin ifadelerinde işgücü piyasasında eğitilmiş gençler için yeterli ve üretken istihdam alanlarının olmadığı, gençlerin yaşamış olduğu işsizlik nedeniyle gelecek endişesi ve umutsuz bir genç neslin devlete olan güveninin sarsıldığı görülebilmektedir. Özellikle yükseköğrenim mezunu NEET gençler genç işsizlikle ilgili politikaların yetersizliğinden yakınmaktadır. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Özellikle üniversite mezunu gençlerin yaşadığı işsizliğin önemli bir sorun olduğunun farkında olmadığını ya da duyarsız olduğunu düşünüyorum. Devletten gençlerin yaşadığı işsizlik sorunun çözümü için acil planlar yapılmasını isterdim. Çünkü devlete karşı güvensiz bir gençlik ortaya çıktı, benim gibi eğitilmiş gençler umutsuz ve gücümüş durumda, özellikle kamudaki liyakatsiz atamalar yüzünden devlete küsmüş bir nesil var (Katılımcı 7, Kadın, Yaş 24).

Halen bir güvensizlik var, gelecekle ilgili umutsuzluk var (Katılımcı 13, Kadın, Yaş 22).

Katılımcıların çoğunluğu, gençlerin iş bulma sürecinde karşılaştıkları zorlukların devlet politikası ile çözülmesi gerektiğini savunmaktadır. İşgücü piyasasında gençlerin deneyimsizlik ve beceri eksikliği nedenleri ile çalıştırılmak istenmediği veya çok düşük ücretlerde çalıştırılmak istendiği görüşmeciler tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. NEET gençler işsizlik özellikle genç işsizlik konusunda devletin işgücü piyasasına müdahale etmesi ve istihdam koşullarının iyileştirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Ayrıca gençlerin istihdama ve topluma entegre edilmesi için gençlere etkin bir danışmanlık hizmeti verilmesi gerektiği de düşünülmektedir. Buna ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Öncelikle devlet istihdama yönelik danışmanlık yapılmasını isterdim, iş arama sürecinde çok başıboş kalıyoruz. Bir de bu deneyim isteme mevzusunu devlet çözmeli, yeni mezun olmuş hevesle çalışmak için iş aradığınızda tüm kapılar yüzünüze çarpıyor deneyim diyerek sonra iyice çalışma hayatından kopuyoruz (Katılımcı 12, Kadın, Yaş 21). Devletten beklentim. Sıkıntımız var. Gerçekten iş bulmak çok zor. Dediğim gibi bir yıl bulamadım. Yani kendime göre bir iş bulamadım. Belki bizlere daha çok iş imkânı sunabilir. Gençlere daha fazla şeyler yapılabilir. Çünkü benim gibi çalışma hayatından tamamen genç işsiz sayısı da çok fazla, uygun şartlar oluşsa tekrar çalışma hayatına girme çabası içerisinde girerdim (Katılımcı 5, Erkek, Yaş 19).

Atanamayan herkes şu an maddi anlamda zaten sıkıntılar çekiyor, çalışma hayatından tamamen kopup, kendilerini karamsarlık içerisinde eve kapatıyor. Psikolojileri normal değil insanların. Bir şekilde bir yere sığınacak bir liman arıyorlar. Devletin eğitilmiş gençlerin iş hayatına küsmeden topluma kazandırması gerekiyor (Katılımcı 9, Erkek, Yaş 24).

Tartışma ve Sonuç

NEET (ne eğitimde ne istihdamda olan) gençler, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde önemli bir sosyal sorun olarak görülmektedir. Türkiye yüksek NEET oranına sahip ülkelerden biridir. Eurostat verilerine göre, Türkiye, AB ortalamasının iki katından fazla NEET oranına sahiptir. Bu bağlamda NEET statüsüne ilişkin etkin politika müdahaleleri için NEET etiketiyle ilişkilendirilen gençlerin profillerine, ihtiyaçlarına, sorunlarına odaklanan daha fazla niceliksel-istatistiksel çalışmalara, daha ileri sistematik vaka karşılaştırmalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu çalışma, NEET statüsündeki gençlerin yaşadığı sosyal sorunları ve kırılma noktaları, bu gençlerle yaptığı derinlemesine görüşmelere dayanarak incelemektedir.

Avrupa Komisyonu'nun 2011 yılında 31 Avrupa ülkesini kapsayan "Erken Okul Terki Tematik Çalışma" araştırması gerçekleştirmiştir. Komisyon Raporu, NEET gençlerin eğitim süreçlerinden ayrılmasının çoğu zaman bireysel ve çevresel faktörlerin birleşimi olduğuna dikkat çekmektedir. Rapor, erken okul terkinin kişisel, sosyal, ekonomik, eğitim veya aileyle ilgili kümülatif nedenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan, çok yönlü ve karmaşık bir sorun olduğunu vurgulamaktadır (EC, 2013). Araştırmamızın bulguları da NEET gençlerin eğitimden ayrılmasının sadece bir nedene dayanmadığını, aksine birden fazla faktörün bir araya gelerek bu durumu tetiklediğini göstermektedir. Bu faktörler arasında ekonomik zorluklar, eğitim sisteminin yetersizliği ve kişisel öğrenme güçlükleri araştırmada ön plana çıkmıştır. Yapılan derinlemesine görüşmelerde bazı gençlerin, ailenin ekonomik koşulları nedeniyle özellikle eğitim masraflarını sonlandırmak veya ailelerine destek olmak amacıyla okulu bırakma kararı aldıkları gözlenmiştir. Ayrıca aldığı eğitimin onları geleceğine doğrudan ekonomik fayda sağlamayacağı, eğitim sisteminin ihtiyaçlarına tam olarak cevap veremediği düşüncelerinin ve kişisel öğrenme

güçlükleri yaşayan öğrencilerin okulda zorlanma durumlarının, gençlerin eğitim süreçlerine karşı olumsuz bir tutum geliştirmelerine neden olduğu görülmüştür. Eğitimde yaşanan bu sorunlar, gençlerin gelecekteki yaşamlarını etkileyebilecek, sosyal ve ekonomik sonuçlara neden olabilecektir. Bu bağlamda, eğitim sisteminin bu gençlerin ihtiyaçlarına daha iyi uyum sağlaması ve uygun destekleyici mekanizmaların oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında NEET gençlerin istihdamdan kopma nedenleri arasında; deneyim ve beceri eksikliği, işverenler tarafından hor görülme, olumsuz sonuçlanan iş arama deneyimleri, umutsuzluk, düşük ücret teklifleri, uzun çalışma saatleri, nitelikli işlerin yetersizliği, kurumsal işyerlerinin azlığı, iş tanımlarının belirsizliği gibi işgücü piyasası ile ilgili sorunlar yer almaktadır. Bu bulgu, iş piyasasındaki fırsatlar ve motivasyon eksikliklerinin NEET gençlerinin iş arama davranışlarını nasıl şekillendirdiğine dair önemli bir perspektif sunmaktadır. İşgücü piyasasındaki fırsatların NEET gençlerin istihdama katılım eğilimini etkileyen önemli bir unsur olduğu birçok araştırma sonuçları ile desteklenmektedir. Örneğin 2022 yılında Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, UNDP ve Sabancı Vakfı ortaklığında yürütülen “Geleceğini Üreten Genç Kadınlar Projesi” kapsamında hazırlanan *Ne Eğitimde Ne İstihdamda Yer Alan Genç Kadınlar Mevcut Durum ve İhtiyaç Analizi Araştırması* sonuçlarına göre NEET grupları için işgücü piyasasındaki öncelikli sorunlar; düşük ücretler, işverenin sigorta yaptırmaması ve ev işi sorumluluğu olarak tespit edilmiştir (UNDP-Türkiye, 2023). Lüküslü ve arkadaşları (2022), Türkiye’deki NEET genç kadınlar açısından işgücü piyasasındaki en önemli sorunların; uzun çalışma saatleri ve kurumsal olmayan iş tanımı olduğunu, Tolgay ve Çakır (2022) ise düşük ücretler, ağır çalışma şartları ve ekonomik koşullar gibi faktörlerin gençlerin NEET olma statülerini etkilediğini öne sürmektedir. Genda (2007) Japonya’da yaptığı araştırmasında özellikle çalışmanın finansal ya da kişisel anlamda getirilerinin düşük olduğunu düşünen gençlerin, bu olumsuz algıdan dolayı iş aramaktan kaçındığı ve çalışmayı tercih etmediğini öne sürmektedir. İş aramak, çoğu zaman kişisel tatmin ve ekonomik kazanç sağlama amacıyla yapılmaktadır. Ancak işgücü piyasasında, özellikle düşük ücretli ve düşük statülü işler için bu getirilerin yetersiz olduğu düşünüldüğünde, gençlerin bu tür işlere yönelmesi cazip olmamaktadır. Eğer bir genç, çalışarak elde edeceği gelirin yaşam standartlarını iyileştirmeye veya kişisel gelişimini desteklemeye yetmeyeceğini düşünüyorsa, bu genç iş aramaktan kaçınma eğiliminde olabilmektedir.

Araştırma kapsamında, işgücü piyasasında işlerin niceliksel ve niteliksel olarak yetersiz olduğunun düşünülmesinin NEET gençlerinin geleceğe dair karamsar bir bakış açısı geliştirmesine neden olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan NEET gençlerin istihdam fırsatları ve iş kalitesinin yetersizliği gibi nedenlerle gelecek kaygısı, adaletsizlik ve güvensizlik duygusu yaşadıkları gözlemlenmiştir. Katılımcı NEET gençlerin mevcut durumları nedeniyle kendilerini geçindirememek ve başkalarına yük olmak gibi ekonomik kaygılar yanında; huzursuzluk, yetersizlik, mutsuzluk, depresyon, duygusal boşluk, gelecek hakkında belirsizlik endişesi, umutsuzluk, güvensizlik hisleri içinde oldukları ve bu durum nedeniyle sosyal geri çekilme ve sosyal izolasyon yaşadıkları görülmüştür. Bu bulgular NEET gençlerin yaşadıkları sosyal ve psikolojik sorunlarına ilişkin yapılan pek çok araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Örneğin Yıldırım (2022) tarafından yapılan çalışmada, NEET statüsünde yer alan yükseköğrenim mezunu gençlerin işgücüne dâhil olmamalarının psikolojik olarak gençleri olumsuz etkilediği ve sosyal izolasyona neden olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Şahin ve arkadaşları (2021a) tarafından yapılan araştırmada NEET olma durumlarının gençleri sosyal yaşantıdan (eğlenceli faaliyetlerden) uzaklaştırdığı, aile içi huzursuzlukları artırdığı, toplumsal dışlanma, gelecek hakkında umutsuzluk ve kamu politikalarına karşı güvensizlik hislerinin artmasına neden olduğu öne sürülmektedir. Bu bulgular, NEET olmanın gençlerin kişisel gelişimi, yaşam hedefleri ve toplumsal katılımı açısından önemli bir sorunu işaret etmektedir. Gaspani’nin

(2018) araştırmasında, NEET gençlerinin geleceğiyle ilgili yaşadıkları belirsizlik duygusunun, onların hayatlarını planlama ve kimlik inşa süreçlerini olumsuz yönde etkilediği vurgulanmaktadır.

Bu araştırma kapsamındaki gençlerin deneyimleri ve anlatımları NEET sorununun işsizlikten daha derin sosyal sonuçları olan bir sorun olduğunu göstermektedir. NEET gençlerin yaşadıkları ekonomik sorunlar nedeniyle birçok psiko-sosyal sorunla mücadele etmek zorunda oldukları görülmektedir. Özellikle araştırmaya katılan NEET genç kadınlar, aileleri ve çevreleri tarafından evlenme baskısıyla karşı karşıya kalmaktadır. Aileler tarafından evlilik, sosyal ve ekonomik güvenliğin bir yolu olarak algılanmakta, bu da kadınların kişisel tercihlerine göre hareket etme özgürlüklerini kısıtlamaktadır. Ayrıca evlilik ve aile kurma beklentileri bireyler üzerinde duygusal ve psikolojik bir yük yaratmaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin güçlü bir şekilde varlığını sürdürdüğünü ve kadınların bireysel kimliklerini koruma mücadelesinin zorluğunu ortaya koymaktadır. Lüküslü ve Çelik (2021) araştırmalarında Türkiye'deki NEET kategorisinin cinsiyet tarafsız bir şekilde ele alınmasının kadınların sosyal dışlanma sorunlarını göz ardı ettiğini ve analize cinsiyet boyutunun eklenmesinin kritik olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca araştırmalarında, genç NEET kadınların eğitim ve istihdam sistemlerinden dışlanmalarının kişisel tercihlerden ziyade etkisiz politikalar ve geleneksel cinsiyet rollerinin bir sonucu olduğunu ortaya koymaktadırlar.

Türkiye'de gençlere yönelik tartışmaların ve politikaların daha çok işsizlik üzerinden ilerlemesi, gençlerin eğitimde ve istihdamda olmama sorunlarına yönelmeyi ertelemiştir. Genç bir nüfusa sahip olan Türkiye'de genç işsizlikle mücadele politikaları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2014-2023 Ulusal İstihdam Stratejisi'nde öncelikli konular arasında yer almaktadır (ÇSGB, 2013). Genç işsizliğin azaltılmasına yönelik arz yönlü programlar (eğitim istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, beceri kazandırma programları, iş arama becerileri ve danışmanlık hizmetleri gibi) ile genç işsizlik önlenmeye çalışılmaktadır. Genç işsizliğini önlemeye çalışan bu programlar, şu an eğitimde olan gençlerin NEET olmasını önleyebilir ve NEET sayısının azalmasında katkı sağlayabilir. Ancak NEET gençleri yönetmek için yeterli bir müdahale olmayabilir. Gençlerin NEET olmasını engellemeye çalışan politikalar ve uygulamalarla, NEET statüsünde yer alan gençlerle yeniden ilişki kurmaya çalışan uygulamalar farklı müdahaleler gerektirir. NEET statüsü olmayı etkileyen faktörlerin genellikle karmaşık ve birbiriyle bağlantılı nedenleri düşünüldüğünde; sadece eğitim veya istihdam odaklı değil, aynı zamanda sağlık, psikolojik destek, sosyal hizmetler gibi çok disiplinli bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu bağlamda, mevcut politikalar kapsamında farklı bakanlıkların hizmet sunumlarında yer alan (eğitim desteği ve yönlendirme, istihdam desteği ve işe yönlendirme, gençlik çalışmaları, sosyal hizmetler, psiko-sosyal destekler gibi) uygulamaların NEET'ler için "tek merkez noktası" olabilecek bir hizmet merkezi sistemi oluşturulabilir. Bu merkezlerde her NEET için bireyselleştirilmiş planlar ve uygun programlar sunulabilir.

Copyright © 2025 **Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports**
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Journal of Youth Research • April 2025 • 13(35) • 69-73

ISSN 2791-8157
Received | 22 May 2024
Accepted | 18 Sep 2024

EXTENDED ABSTRACT

Life Experiences of Not in Education, Employment or Training (NEET) Young People: Challenges, Needs and Prospects

Menekşe Şahin*

Gökhan Boduroğlu**

Introduction

This study examines the social problems and risks faced by young people in NEET (Not in Education, Employment, or Training) status. NEET young people are considered a significant social problem in both developed and developing countries. Türkiye is one of the countries with a high NEET rate. According to Eurostat data, the NEET rate in Türkiye is more than twice as high as the EU average. Youth-oriented policies in Türkiye typically focus on combating unemployment; however, NEET status represents a deeper problem than unemployment. This study aims to gain a deeper understanding of the reasons why NEET young people turn away from education and employment, their experiences of social exclusion, and other related challenges. The study, conducted using a qualitative approach, involved 17 NEET young people aged 15-24, and the findings are expected to contribute to quantitative studies and further systematic research.

Method

In this study, a qualitative research method was used to understand the experiences of NEET young people and contribute to intervention measures. A semi-structured in-depth interview form consisting of 8 questions was prepared for data collection and ethical approval was obtained from Hitit University. The study was conducted with 17 NEET young people residing in Çorum, including 9 female and 8 male participants. Their educational levels include high school, associate degree, bachelor's degree, and those who dropped out. The data collected was analyzed using MAXQDA software.

* Assoc. Prof. Dr., Hitit University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work, Çorum/Türkiye, meneksesahin@hitit.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9312-770

** Lecturer Dr., Hitit University, Sungurlu Vocational School, Department of Social Work and Counseling, Çorum/Türkiye, gokhanboduroglu@hitit.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6424-6478

Result and Discussion

The study identifies structural barriers such as low wages, precarious employment, long working hours and lack of experience as major obstacles preventing NEET young people from entering the labour market. Inexperience creates a cycle: if they cannot find work due to insufficient skills, they cannot to gain the experience needed for stable employment. Many NEET young people turn down jobs with poor wages and conditions, leading them to leave the labour market entirely. Educational disengagement, often linked to economic difficulties, family responsibilities, and mistrust to the education system, further exacerbates the problem. Financial constraints force some NEET young people to drop out of education, while others believe that education offers no future economic benefit. This feeling is particularly strong among young people from disadvantaged backgrounds. Psychosocial problems, such as depression, anxiety, low self-esteem and social isolation, also hinder NEET young people. Unemployment and uncertainty about the future deeply affect their mental health. These problems are compounded by a lack of social support, which fosters feelings of loneliness and alienation. Over time, isolation undermines self-confidence and creates barriers to reintegration into society. One notable finding is a dwindling trust in state institutions and social systems. Many NEET young people feel that employment and support policies are inadequate and poorly targeted to their needs. This mistrust exacerbates their difficulties, as inadequate vocational training and a lack of tailored programs thwart their reintegration attempts. Policies often fail to address the multi-dimensional challenges faced by NEET young people, leaving them vulnerable. The study emphasizes that current policies in Türkiye focus more on combating unemployment, but lack a holistic, multi-disciplinary approach to NEET young people.

The study recommends a personalised approach to interventions targeting NEET young people. Current strategies tend to generalise and overlook individual circumstances. However, NEET young people face multifaceted challenges that go beyond economic issues and include social and psychological vulnerabilities.

Kaynakça/References

- Ak, Y., Polat, K., Toktaş, D. ve Şahin-Söylemez, S. (2021). Türkiye’de eğitim, istihdam ve yetiştirmede olmayan gençler. L. Şahin, M. E. Kocakaya, ve O. Akgül (Ed.), *Türkiye’de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler* (ss. 1-124) içinde. İstanbul Üniversitesi Yayınevi. <https://doi.org/10.26650/B/SS46.2021.014>
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood. A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Axelsson, L. ve Ejertsson, G. (2002). Self-reported health, self-esteem and social support among young. *International Journal of Social Welfare*, 11(2), 111-119. <https://doi.org/10.1111/1468-2397.00205>
- Bäckman, O. ve Nilsson, A. (2016). Long-Term consequences of being not in employment, education or training as a young adult. Stability and change in three Swedish birth cohorts. *European Societies*, 18(2), 136-157. <https://doi.org/10.1080/14616696.2016.1153699>
- Baggio, S., Iglesias, K., Deline, S., Studer, J., Henchoz, Y., Mohler-Kuo M, M. ve Gmel, G. (2015). Not in education, employment or training status among young Swiss men. Longitudinal associations with mental health and substance use. *Journal of Adolescent Health*, 56(2), 238-243. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2014.09.006>
- Benjet, C., Hernández-Montoya, D., Borges, G., Méndez, E., Medina-Mora, M., ve Aguilar-Gaxiola, S. (2012). Youth who neither study nor work: Mental health, education and employment. *Salud Pública de México*, 54(4), 410-417.

- Coles, B., Hutton, S., Bradshaw, J., Craig, G., Godfrey, C. ve Johnson, J. (2002). *Literature review of the costs of being "Not in Education, Employment or Training" at age 16-18*. Department for Education and Skills Research Report. Research Report RR347. <https://www.york.ac.uk/inst/spru/pubs/pdf/RR347.pdf> adresinden 18.06.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Colley, H. ve Hodkinson, P. (2001). Problems with bridging the gap. The reversal of structure and agency in addressing social exclusion. *Critical Social Policy*, 21(3), 335-359. <https://doi.org/10.1177/026101830102100>
- Cuzzocrea, V. (2014). Projecting the category of NEET into the future. CoE-EC Youth Partnership (Ed.). Perspectives on youth. *What do YOU see?* (ss.69-82) içinde. Council of Europe. <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261962/Cuzzocrea.pdf/eca88b43-501e-445c-9bbc-30e87cbba672> adresinden 29.04.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Çakmak, B. Y. ve Yigit, B. (2022). Türkiye’de ne eğitimde ne istihdamda yer almayan genç (NEET) olmak: sistematik literatür analizi, A. Özdemir (Ed.) *Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme Yazılar-VI* (ss.149-165) içinde. Değişim Yayınevi.
- Çizel, R., Aşkun, V., Durmaz, Ş., Yağmur, A. ve Gürsoy, S. (2023). Ne eğitimde ne istihdamda (NEET) olma ile ilişkili faktörlerin oecd bağlanılı ülkelerde karşılaştırmalı analizi: Bulanık küme nitel karşılaştırmalı analiz (fsQCA). *Sosyoekonomi*, 31(57), 437-475. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2023.03.21>
- ÇSGB. (2013). *Ulusal İstihdam Stratejisi 2014-2023*. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/OodjE+Ulusl_Istihdam_Stratejisi.pdf adresinden 14.04.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Dickens, L. ve Marx, P. (2020). NEET as an outcome for care leavers in South Africa: The case of girls and boys town. *Emerging Adulthood*, 8(1), 64-72. <https://doi.org/10.1177/2167696818805>
- EC. (2013). *Reducing early school leaving: Key messages and policy support. Final report of the thematic working group on early school leaving*. November 2013. https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/early-school-leaving-group2013-report_en.pdf adresinden 04.10.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Erdoğan, E., Yentürk, N., Akyüz, A. A., Kurtaran, Y., Yurttagüler, L., Dursun, K. ve Oy, B. (2017). TÜBİTAK Support for the project titled “Study on Determining the Profiles of Neet Youth in Türkiye from the Perspective of Well-being and Policy Making”. İstanbul Bilgi Üniversitesi. TÜBİTAK 2519 - COST Çalışma Grubu Destek Programı, (Nisan 2017). Türkiye. https://www.iai.it/sites/default/files/p2y_30.pdf adresinden 12.05.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Eurofound. (2012). *NEETs young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Publications Office of the European Union. https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/2012/54/en/1/EF1254EN.pdf adresinden 14.04.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Eurostat. (2023). Statistics on Young People Neither in Employment nor in Education or Training. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training adresinden 20.04.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Felaco, C. ve Parola, A. (2022). Subjective well-being and future orientation of NEETs: Evidence from the Italian sample of the European Social Survey. *Social Sciences*, 11(10), 482. <https://doi.org/10.3390/socsci1100482>
- Furlong, A. (2006). Not a very NEET solution: Representing problematic labour market transitions among early school leavers. *Work, Employment & Society*, 20(3), 553-569. <https://doi.org/10.1177/0950017006060670>
- Gariépy, G., Danna, S., Hawke, L., Henderson, J. ve Iyer, S. (2022). The mental health of young people who are not in education, employment, or training: A systematic review and meta-analysis. *Social Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 57(6), 1107-1121. <https://doi.org/10.1007/s00127-021-02212-8>
- Gaspani, F. (2018). Young-adults NEET in Italy: orientations and strategies toward the future. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 38(1/2), 150-164. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-04-2017-0038>
- Genda, Y. (2007). Jobless youths and the NEET problem in Japan. *Social Science Japan Journal*, 10(1), 23-40. <https://doi.org/10.1093/ssjj/jym029>
- Gutiérrez-García, R. A., Benjet, C., Borges, G., Rios, M. E. ve Medina-Mora, M. E. (2018). Emerging adults not in education, employment or training (NEET): Socio-demographic characteristics, mental health and reasons for being NEET. *BMC Public Health*, 18(1201). <https://doi.org/10.1186/s12889-018-6103-4>
- Holte, B. H. (2017). Counting and meeting NEET young people: Methodology, perspective and meaning in research on marginalized youth. *Young*, 26(1), 1-16. <https://doi.org/10.1177/1103308816677618>

- House of Lords. (2014). *Youth Unemployment in the EU: A Scarred Generation?*. European Union Committee 12th Report of Session 2013–14. <https://publications.parliament.uk/pa/ld201314/ldselect/lddeucom/164/164.pdf> adresinden 20.04.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- ILO. (2013). *Global Employment trends for youth 2013: A generation at risk*. International Labour Organisation. https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_212423.pdf adresinden 12.04.2014 tarihinde erişim sağlandı.
- ILO. (2015). *What does NEETs mean and why is the concept so easily misinterpreted?* Technical Brief No.1. <https://www.ilo.org/media/443671/download> adresinden 20.04.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Kılıç, Y. (2014). Young People in Turkey who are not in education, employment or training (NEET). *Education and Science*, 39(175), 121-135. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3094>
- Lüküslü, D. ve Çelik, K. (2021). Gendering the NEET category: Young NEET women in Turkey. *Turkish Studies*, 23(2), 200-222. <https://doi.org/10.1080/14683849.2021.1882861>
- Lüküslü, D., Şimşek, B. E., Çakır, C., Yağmuroğlu, M., Günşen, İ., ve Şahin, Y. B. (2022). *Ne Eğitimde Ne İstihdamda Yer Alan Genç Kadınlar Mevcut Durum ve İhtiyaç Analizi Araştırması*. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye.
- Mngoma, N. F. ve Ayonrinde, O. A. (2023). Mental distress and substance use among rural black South African youth who are not in employment, education or training (NEET). *International Journal of Social Psychiatry*, 69(3), 532-542. <https://doi.org/10.1177/002076402211142>
- OECD. (2007). *Jobs for Youth/Des emplois pour les jeunes: Korea 2007, Jobs for Youth/Des emplois pour les jeunes*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264040809-en>
- Özen Atabey, A. (2019). Gençlik Garanti Programı doğrultusunda ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer alan gençler (NEİY) sorununa çözüm önerileri. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 6(43), 3054-3063. <https://doi.org/10.26450/jshsr.1469>
- Polat, S. (2021). *Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede Yer Alan Gençler (NEİY/NEET)*. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı Kalkınma Bülteni. Sayı: 68, 18-23. <https://www.marka.org.tr/wp-content/uploads/2022/09/Kalkinma-Bulteni-68-sayi.pdf> adresinden 16.04.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Rahmani, H., ve Groot, W. (2023). Risk factors of being a youth not in education, employment or training (NEET): A scoping review. *International Journal of Educational Research*, 120(2023). <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2023.102198>
- Reiter, H. ve Schlimbach, T. (2015). NEET in Disguise? Rival Narratives in troubled youth transitions. *Educational Research*, 57(2), 133-150. <https://doi.org/10.1080/00131881.2015.1030851>
- Rodwell, L., Romaniuk, H., Nilsen, W., Carlin, J., Lee, K. ve Patton, G. C. (2018). Adolescent mental health and behavioural predictors of being NEET: A prospective study of young adults not in employment, education, or training. *Psychological Medicine*, 48(5), 861-871. <https://doi.org/10.1017/S0033291717002434>
- Sergi, V., Cefalo, S. ve Kazepov, Y. (2018). Young People's disadvantages on the labour market in Italy: Reframing the NEET category. *Journal of Modern Italian Studies*, 23(1), 41-60. <https://doi.org/10.1080/1354571X.2017.1409529>
- Simmons, R., Russell, L. ve Thompson, R. (2014). Young people and labour market marginality: Findings from A longitudinal ethnographic study. *Journal of Youth Studies*, 17(5), 577-591. <https://doi.org/10.1080/13676261.2013.830706>
- Spielhofer, T., Benton, T., Evans, K., Featherstone, G., Golden, S., Nelson, J. ve Smith, P. (2009). *Increasing participation: understanding young people who do not participate in education or training at 16 and 17*. DCSF-RR072. National Foundation for Educational Research. <https://www.nfer.ac.uk/media/ajfds5y4/pejo1.pdf>
- Şahin, L., Kocakaya, M. E., Demir, İ., Akgül, O., Ak, Y., Polat, K., Bükey, M., Toktaş, D., Onal, A., Baş, H., Şahin Söylemez, S. ve Akgül, Ö. (2021a). Türkiye’de “Ne Eğitimde, Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede” (NEİY) Olan Gençler Profil Araştırması. L. Şahin, M. E. Kocakaya ve O. Akgül (Ed.). *Türkiye’de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler* (ss. 125-249) içinde. İstanbul Üniversitesi. <https://doi.org/10.26650/B/SS46.2021.014.02> <https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/0115E54930354267852804676FB476F8>
- Şahin, L., Kocakaya, M. E. ve Akgül, O. (2021b). Türkiye’nin Ulusal NEİY Stratejisi: Kurumsal yaklaşım ve öneriler. L. Şahin, M. Kocakaya ve O. Akgül (Ed.), *Türkiye’de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler* (ss. 252-285) içinde. İstanbul Üniversitesi Yayınevi. <https://doi.org/10.26650/B/SS46.2021.014>

- Tamesberger, D. ve Bacher, J. (2014). NEET youth in Austria: A typology including socio-demography, labour market behaviour and permanence. *Journal of Youth Studies*, 17(9), 1239-1259. <https://doi.org/10.1080/13676261.2014.901492>
- Tatar, M. ve Öztürk, M. (2024). Türkiye’de NEET gençliği sorunsalına çözüm: NEET İzleme Merkezlerinin oluşturulması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 133-152. <https://doi.org/10.52642/susbed.1405239>
- Tolgay, C. ve Çakır, Ö. (2022). Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin genç işsizliğine yönelik algıları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1680-1707. <https://doi.org/10.16953/deu-sosbil.1121889>
- UĞİS. (2021-2023). *Ulusal Genç İstihdam Stratejisi 2021-2023*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/giziG+ulusal-genc-istihdam-stratejisi-ve-eylem-plani-2021-2023.pdf> adresinden 12.04.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- UNDP Türkiye (Aralık, 2022). *Ne Eğitimde Ne İstihdamda Yer Alan Genç Kadınlar Mevcut Durum ve İhtiyaç Analizi Araştırması*’22. Aralık, 2022. <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/ne-egitimde-ne-istihdamda-yer-alan-genc-kadinlar-mevcut-durum-ve-ihtiyac-analizi-arastirmasi> adresinden 10.04.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Uysal, G. ve U. Acar (2019). 15-19 Yaş Aralığındaki 1,3 Milyon Genç Ne Eğitimde Ne İstihdamda. Araştırma Notu 19/242. BETAM-Bahçeşehir Üniversitesi. <https://betam.bahcesehir.edu.tr/wp-content/uploads/2019/05/ArastirmaNotu242.pdf> adresinden 02.05.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Yates, S. ve Payne, M. (2006). Not so NEET? A critique of the use of ‘NEET’ in setting targets for interventions with young people. *Journal of Youth Studies*, 9(3), 329-344.
- Yıldırım, R. (2022). *NEET Grubunda yer alan genç işsizlerin işsizlik nedenlerine ilişkin nitel bir araştırma: Kastamonu Üniversitesi örneği* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Ykji, G. (2007). Jobless youths and the NEET problem in Japan. *Social Science Japan Journal*, 10(1), 23-40. <http://dx.doi.org/10.1093/ssjj/jymo29>
- Yüksel Arabacı, R. (2020). Türkiye’de ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin sosyo-demografik yapısı ve işgücü piyasası ile bağlantısı. *AHBVÜ Amme İdaresi Dergisi*, 53(3), 103-130.